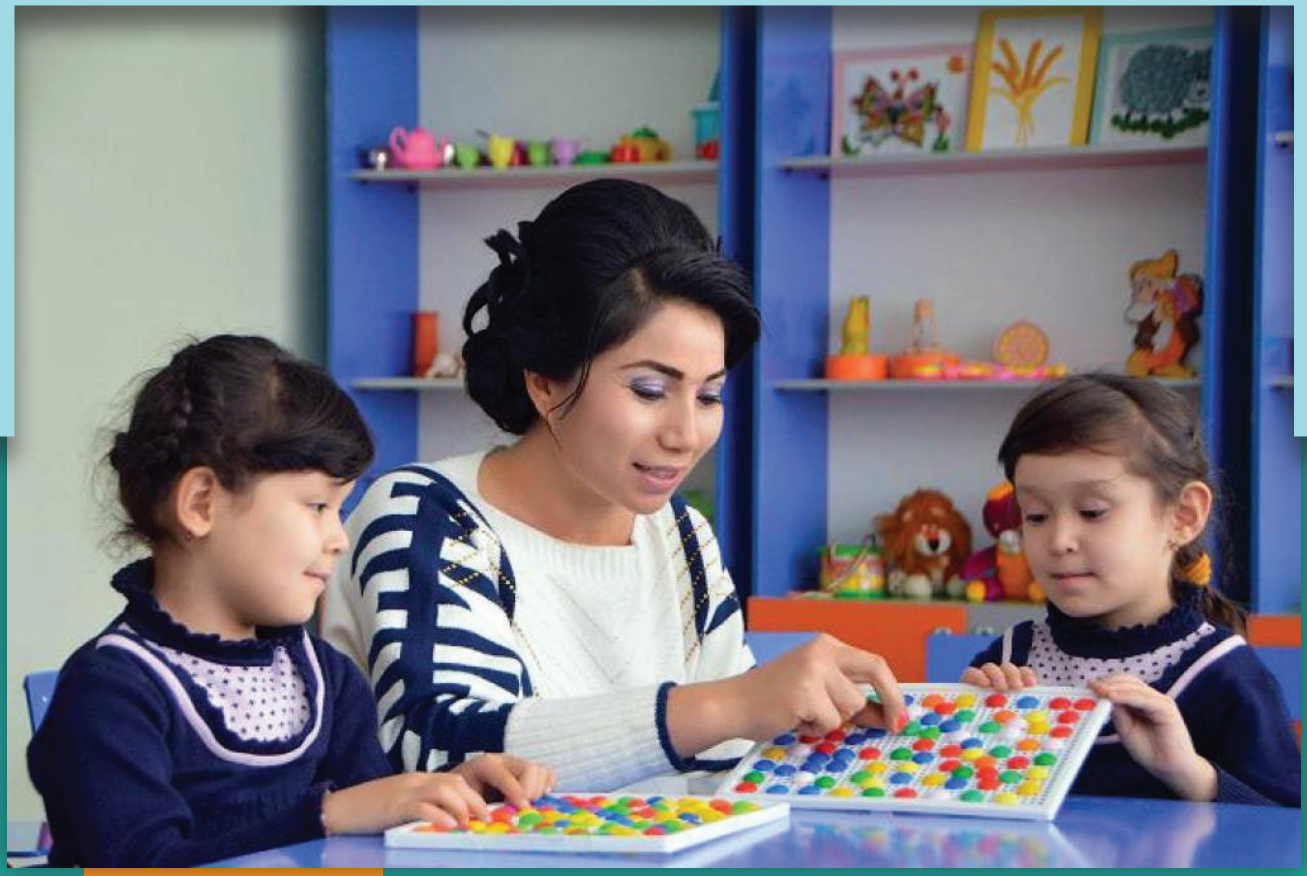
ISSN: 3060-4613

O'zbekiston Milliy Pedagogika Universiteti

№11(2)
2026

13.00.00 Pedagogika fanlari
13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar böyiça)
13.00.03 Maxsus pedagogika
13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport maşğulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohalari va bosqiçlari böyiça)
13.00.07 Ta'limda menejment
13.00.08 Maktabgaça ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
07.00.00 Tarix fanlari
19.00.00 Psixologiya fanlari
01.00.00 Fizika-matematika fanlari
02.00.00 Kimyo fanlari
03.00.00 Biologiya fanlari
09.00.00 Falsafa fanlari
10.00.00 Filologiya fanlari
11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGAÇA VA MAKTAB TA'LİMİ

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslaşgan ilmiy jurnal

MAKTABGAÇA VA MAKTAB TA'LİMİ

Elektron naşr. 558 sahifa,
9-noyabr, 2026-yil.

BOŞ MUHARRIR:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

BOŞ MUHARRIR ÖRINBOSARI:
Aşurov Ramzidin Ramazonoviç – Psixologiya fanlari böyiça falsafa doktori (Phd), dotsent

TAHRIRIYAT KENGAŞI A'ZOLARI
Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Şoumarov Ğ.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirğizboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Karimova E.G. – Sotsiologiya fanlari nomzodi, dotsent
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Şaripov Ş.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Şermuhammadov B.Ş. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qöldoşev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozoğiston)
Rejep Özyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Ça – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Ş. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – "Yangi Özbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM boş muharriri, Özbekiston Respublikasida xizmat körsatgan jurnalist, filologiya fanlari böyiça falsafa doktori (PhD), dotsent
Ğafurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Şomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari böyiça falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Raxmonova Z. A. – filologiya fanlari böyiça falsafa doktori (PhD)
Nematov Ş.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Sayimova D. K. – texnika fanlari bo'yiça falsafa doktori (PhD)
Yuldaşeva F.I. – pedagogika fanlari böyiça falsafa doktori (PhD),dotsent
Yuldaşeva D.B. – filologiya fanlari böyiça falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toşkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Panjiyev M. A. – Qaşqadaryo viloyati Maktabgaça va maktab ta'limi boşqarmasi boşliğining birinçi örinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bölimining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari böyiça falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor öğli – Pedagogika fanlari böyiça falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va işbilarmon" MÇJ
Hamkorlarimiz: Özbekiston Respublikasi Ta'lim va ilm-fan vazirligi, Özbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:
Ashurov Ramzidin Ramazonovich – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

EDİTORİAL BOARD MEMBERS:
Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician
Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician
Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor
Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan
Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Shermuhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor
Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)
Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)
Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)
Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)
Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)
Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)
Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor
Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor
Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers "Yangi O'zbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor
Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)
Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor
Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service
Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor
Rakhmonova Z.A. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor
Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)
Sayimova D. K. – Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences
Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor
Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor
Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics
Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor
Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region
Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences
Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgaça va maktab ta'limi" jurnali Özbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari böyiça falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni çop etiş uçun milliy ilmiy naşrlar röyxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari böyiça: OAK Kengaşi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

• Ekspert kengaşi (29.10.2024-y., №10)

• Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari böyiça: Toşkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

• Ekspert kengaşi (25.05.2025-y., №10)

• Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgaça va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

Özbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi böyiça röyxatdan ötkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA

Fortepiano ijroçiligida nota öqiş va musiqiy savodxonlikni rivojlantiriş 10
Burxonova Gulrux Umrzakovna

Autizm spektri buzilişi bölgan bolalarni korreksion-pedagogik qöllab-quvvatlaş: individual ehtiyojlar va amaliy yeçimlar 15
Nazokat Abidova Kutbiddinovna

Ixtisoslik fanlarini öqitişda işlab çiqariş va ta'lim integratsiyasini taşkil etişning nazariy asoslari 20
Kurbanov Aziz Teshavoyeviç

Jazoni ötab qaytgan onalar reintegratsiyasida onalik identifikatsiyasi va ota-ona–farzand munosabatlarini tiklaşning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari 25
Samatova Dilrabo Yusufovna

Nutqiy va nutqiy bölmagan tovuşlarni idrok etişni rivojlantiruvçi öyin texnologiyalari 30
I. S. Xamrayeva, Nuriddinova Muxayyo Işxodjayevna

Umumiy örta va professional ta'lim tizimida ösmirlar deviant xulq-atvorining profilaktikasida psixolog va pedagoglar hamkorligi 35
Sulaymanova Dildora Kodirovna, Hamidova Volida Utkirjon qizi, Nigora Axmedova

Bölajak öqituvçilarning kasbiy mahoratini rivojlantirişda innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalaniş 40
Xolbayeva Dildora Azizovna

Katta maktabgaça yoşdagi bolalar nutqini rivojlantirişda xorijiy tajriba asosida mnemonik jadvallardan foydalaniş samaradorligi 46
Abdulazizova Kamolaxon Abdurazzoq qizi

Innovatsion yondaşuv asosida bölajak öqituvçilarning huquqiy madaniyatini rivojlantiriş 51
Muxamadiyev Dilşod Aslitdinoviç

Dialektal frazemalarning uslubiy böyoqdorligi va ekspressiv-baholaş xususiyatlarining qiyosiy-statistik tahlili 55
Norqobilova Zarifa Axatullayevna

Гендерная специфика опосредующей роли интернет-зависимости во взаимосвязи сравнения внешности и самооценки у студентов 59
Багдасарова Д. Л.

Globallaşuv şaroitida ijtimoiy himoya terminologiyasining transformatsiyasi va uni milliy termin şaklida takomillaştiriş muammolari 63
Elmirzayeva Maftuna Dösmurod qizi

Taom va ovqatlaniş leksikasining lingvomadaniy xususiyatlari (ingliz va özbek tillarida) 68
Qöyliyeva Guliza Alişer qizi

Okkazional frazeologik birliklarning qiyosiy tahlili ingliz va özbek tillarida 73
Fayzullayeva Malika Jamshid qizi

Pedagogik muloqot uslublarining maktabgaça yoşdagi bolalar biliş jarayonlariga ta'siri 78
Qodirova Malikaxon Kaxramonovna

Pedagogik oliy ta'limda xotin-qizlarning intellektual va kasbiy salohiyatini rivojlantirişda mentorlik texnologiyalarining imkoniyatlari 83
Yakubova Dinora Isakovna

Bölajak boşlanğiç sinf öqituvçilarining ona tili ta'limini loyihalaş könikmasi: mazmuni va tarkibiy qismlari 89
Malikova Dilrabo Ravshan qizi

Oilaviy zöravonlikning ijtimoiy sabablari va psixologik oqibatlari 95
Dumarova Gulfira Kozimbekovna

Çiziqli tenglamalar sistemasini öqitişda fanlararo integratsiyaning didaktik imkoniyatlari 99
Bozorova O'g'iloy Hikmat qizi, Husanova Diyora Otabek qizi

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Psixik kamol topişi vaqtinça töxtab qolgan bolalarga xos bölgan xususiyatlar va ular bilan korreksion işlar 104
Berdiyeva Lobar Norkabulovna

8-sinf biologiya darslarida "Ixtisoslaşgan hujayralar va özak hujayralar" mavzusini öqitişning ilmiy-metodik asoslari
Rahmanova Nargiza Turgunovna

Ingliz va özbek tillarida nominativ-ekspressiv frazeologizmlarning lingvo-kulturologik tadqiqi va ularni STEM ta'limi bilan integratsiyalaş imkoniyatlari 110
Bahromov Javoxir Rustam öğli

Musiqiy ta'lim yönalişi talabalarini öqitişda an'anaviy ijroçilik san'ati namunalarining örni 114
Dilşodjon Toşaliyev

Geografiya fanining zamonaviy öquv-metodik majmuasini takomillaştirişda xorijiy tajribalarning örni 117
Ismatov J. A.

Bölajak pedagoglarni öquvçilarda soğlom turmuş tarzini şakllantirişga örgatiş metodikasini takomillaştiriş... 123
Isokova Sevara Abdumannonovna

Kiçik maktab yoşidagi öquvçilarda tabiatni anglaş könikmalarini rivojlantirişning psixologik-pedagogik şartlari 129
Karimova Sevara Şaxriddin qizi

Ösmirlarning özini anglash va özini boshqarish könikmalarini rivojlantirishda öqituvchining kasbiy refleksiyasi 134
Qambarali Baxramoviç Djörayev

Bölajak öqituvçilarda emotsional intellekt va kasbiy refleksiyani şakllantirişda narrativ texnologiyalarning örni 139
Sadiyeva Şaxnoza Xusanovna

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ijtimoiy kollaboratsiyani yölga qöyishdagi xalqaro tajribalar (ota-ona va MTT hamkorligi misolida) 145
Tojimirzayeva Buzulayxo Maxammad qizi

Didaktik drama vositasida bölajak öqituvçilarda kasbiy refleksiya va pedagogik taktni şakllantiriş 149
Xolbayeva Dildora Azizovna

Ta'limda robototexnika va sun'iy intellektni joriy etişning pedagogik imkoniyatlari 155
Mahmudov Ilxom Baxrom öğli

Nostandart masalalarni trigonometrik usullar yordamida yeçiş 162
Mambetkarimov Bayniyaz Meyrmanoviç, Saparova Aynura Arslanbay qizi

Oila va ta'lim muassasasi hamkorligida talaba qizlarni mustaqil hayotga va oilaviy munosabatlarga tayyorlaş mexanizmlari 168
Vaxabova Nasiba Abdulxamidovna

Maktabgaça yoşdagi bolalarda kommunikativ kompetensiyalarni rivojlantirişda raqamli texnologiyalardan foydalaniş 172
Hasanova Sitora Otabekovna

Teacher-Guided Artificial Intelligence for Diagnosing and Correcting Students' Mathematical Errors in Grades 5–9 177
Gasimov Emil Emin

Integrativ yondaşuv asosida texnologiya fanini öqitiş metodik ta'minotini takomillaştirişning didaktik asoslari 183
Andaqulova Farzona Xayrulla qizi

Team Point System and Student Engagement 189
Dilbar Khasanova

Tarbiyaçilar faoliyatidagi kasbiy çeklovlarni yengiş va ularning mahoratini oşiriş metodikasi 194
Umarova Sarvinoz Akbarovna

"Ilk qadam" dasturining kognitiv rivojlaniş sohasi böyiça natijalarini baholaş vositalarini işlab çiqiş va sinovdan ötkaziş 197
S. K. Mamadaliyeva

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Oilaviy munosabatlarning ösmirlarda özini baholaş va şaxsiy mustaqillik şakllanişiga ta'siri 200
L. E. Izaitullayeva, Mamedov Jahongir Azerovich

Профессионально ориентированное обучение русскому языку студентов-экономистов в вузах Узбекистана 207
Киличева Феруза Бешимовна

Sport turizmi faoliyatida motivatsiya, ijtimoiy faollik va kasbiy refleksiyani rivojlantiriş yöllari 212
Dustov Jonibek Amriddinoviç

Sun'iy intellekt orqali talabalarda tanqidiy fikrlaşni rivojlantirişning pedagogik imkoniyatlari 217
Sodiqova Dilfuza Ropijonovna

Bölajak pedagoglarda zöravonliksiz muloqot könikmalarini rivojlantirişning pedagogik mexanizmlari 221
Sultanova Nilufar Raxmatullayevna

Методологические основы госпитальной педагогики как направления современной педагогической науки 227
Хакимова Гульшода Абдусаламовна, Чолокова Камилла Алексеевна

Maktabgaça ta'lim tizimida zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanişning pedagogik imkoniyatlari 233
Umarova Feruzabonu Bobir qizi, Aliyeva Marjona Yusuf qizi

Maktabgaça yoşdagi bolalar ta'lim-tarbiyasini taşkil etişda kompleks faoliyatlarda tarbiyalaş tizimiga qöyilgan zamonaviy talablar 239
Nazarkulova Laylo Saidjon qizi

STEAM va robototexnik loyihalaş faoliyati asosida bölajak muhandislarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirişning pedagogik mexanizmlarini takomillaştiriş 244
Abdumajitova Sayyohat Abduqosimovna

Tarbiyaçining didaktik öyinlarni yaratiş böyiça kasbiy kompetensiyasini rivojlantiriş 251
Gulomova Mahliyoxon Ikromjon qizi

Inklyuziv ta'limda innovatsion yondaşuvlar 255
Nazarova Dildora Asatovna

Öquvçilarda XXI asr könikmalarini rivojlantirişda BLUM taksonomiyasining örni. Quyi va yuqori darajali tafakkur 259
Nazarova Mavluda Uktamovna

Raqamlaştiriş davrida xorijiy tillarni öqitiş: til va tilga oid bölmagan ta'lim yönalişlari uçun pedagogik, raqamli hamda sun'iy intellekt texnologiyalari 263
Şaymanova Yulduz Toşniyazovna, Taşeva Dilorom Salimovna

Surxondaryo an'anaviy ayollar libosi bezaklarini zamonaviy etno-dizaynda transformatsiya qiliş tamoyillari 267
Jabborova Dilshoda Xolmamat qizi, Mamatova Fazilat Ixtiyorovna

Ixtisoslik fanlarini o'qitişda işlab çiqariş va ta'lim integratsiyasining taşkil etişning nazariy asoslari 272
Kurbanov Aziz Teşavoyeviç

PISA xalqaro baholaş dasturining mazmuni va rivojlaniş bosqiçlari 277
Uroqova Gulandon Akmal qizi

Tasviriy san'atda perspektiv tasvirni vizual idrok qonuniyatlari asosida qurişning nazariy va amaliy jihatlari 284
Odiljon Sabitoviç Inoyatov

AI asosidagi pedagogik modellarni operatsionallaştiriş: texnologik-protsessual arxitektura va dalilga asoslangan baholaş 287
Xakimov Utkirbek Ilhomjon öğli

Logistika fanini öiqtişda kompetentli yondaşuv asosida talabalarni innovatsion muhandislik kasbiy faoliyatga tayyorlaş metodikasini takomillaştiriş 292
Jalilov Erkin Ergaşeviç

Ingliz tilini öqitişda nofilologik yönaliş talabalarining til örganiş könikmalarini rivojlantiriş va metodikasini takomillaştiriş 296
Muxitdinova Sitora Boxodir qizi

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Sun'iy intellekt vositasida bölajak tasviriy san'at öqituvçilari kasbiy kompetentligini rivojlantiriş 301
Raxmonberdiyeva Oygul Rayimjonovna

Профессиональный стресс воспитателя и качество психолого-педагогического взаимодействия с дошкольниками 305
Ширбачеева Гульчехра Шакировна, Эгамбердиева Кавсархон Иброхимовна

Inklyuziv ta'lim tuşunçasining pedagogik-psixologik mohiyati va boşlanğiç ta'limdagi örni 311
Sulaymonova Çaros

Интегративная модель одарённости детей: структура, компоненты и возможности применения 316
Рахматова Фотима Ганиевна

Речевые особенности детей в подготовительных группах как фактор успешной подготовки к школе ... 321
Ширбачеева Гульчехра Шакировна, Рустамова Шахзодахон Муродходжа кизи

Umumiy örta ta'lim maktabi öquvçilarini kasb-hunarga yönaltirişning pedagogik-metodik tizimini takomillaştiriş 325
Xojikarimova Gulasal Tadjialiyevna

Bölajak maktabgaça ta'lim pedagoglarining kognitiv kompetensiyasini rivojlantirişda mnemonik texnologiyalar 329
M. Qambarova

Boshlang'ich sinf matematika darslarida 4K texnologiyalaridan foydalanish asoslari 334
Umirov Boboyor Baxtiyor o'g'li, Fayzulloyeva Ruxshona Xayrulloyevna

Современные подходы к развитию общей выносливости школьников средствами высокоинтенсивной интервальной тренировки (HIIT) 339
Халилов Умид Бахромович

Raqamli ta'lim muhitida aksiologik yondaşuvga asoslangan öquv topşiriqlarini işlab çiqişning didaktik tamoyillari 346
Matberdieva Yulduz Bayramdurdiyevna

Sun'iy intellekt va korpus texnologiyalari asosida nemis tilini öqitişda tarjima-mediatsiya kompetensiyasini rivojlantiriş metodikasi 350
Jabbarov Ibragimjon

Ona tili va öqiş darslarida öquvçilarning passiv söz boyligini oşiriş yöllari 353
Tuzikenova Juldizay Amantayevna

Developing English Listening Comprehension Skills Through Blended Learning Among Secondary School Students 356
Guliza, Mamirova Taylan qizi

Palliativ yordamda psixologik himoya mexanizmlari va ularning psixoterapevtik jihatlari 361
Bobomurotova Aziza Rustam qizi

Boşlanğiç sinflarda matematika va tabiiy fanlarni integratsiyalab öqitişning öziga xos xususiyatlari 364
Ismailova Dono Mirkomilovna

Raqamli ta'lim muhitida boşlanğiç sinflarda ona tilini öqitiş metodikasini takomillaştirişning pedagogik-psixologik va lingvodidaktik asoslari 374
Bobomurodov Sirojiddin Mengziyo öğli

Arxitektura va quriliş muhandisligi ta'limida loyihaviy qaror qabul qiliş kompetensiyasini rivojlantirişga oid milliy va xorijiy ilmiy-pedagogik yondaşuvlar tahlili 379
Abdullayev A'zamjon Komolxanovich

Bölajak boşlanğiç sinf öqituvçilarining kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantiriş metodikasi 383
Madaminova Durdona

Fanlararo integratsiya asosida talabalarning mantiqiy fikrlaş kompetentligini takomillaştiriş imkoniyatlari ... 388
M. J. Oripova

Mariya Montessori pedagogik tizimining nazariy-metodologik asoslari va ularning zamonaviy ta'limdagi ahamiyati 392
Imomnazarova Azizaxon Şavkat qizi

STEAM yondaşuvi asosida maktabgaça yoşdagi bolalarning tadqiqotçilik könikmalarini rivojlantiriş metodikasi 397
Azizova Şohsanam Rasuljon qizi

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Qoraqalpoq xalq pedagogikasida yoşlarni mardlik va botirlikka tarbiyalaş dasturlari 400
Genjemuratov Bayram Orinbaeviç

Oliy ta'limni strategik rivojlantirişda virtual ta'lim texnologiyalari asosida taşkiliy-metodik kompetensiyani rivojlantiriş mexanizmlari 405
Jöramurotova Sarvinoz Otabekovna

Maktabgaça yoşdagi bolalar kreativligini rivojlantirişga yönaltirilgan interfaol metodlar va ularni qöllaş usullari 410
Abdusattorova Iroda Ilhom qizi

Maktab öquvçilarining axborot xavfsizligini pedagogik ta'minlaşning ilmiy-uslubiy asoslari 415
Sodiqov Xamid Maxmudoviç]

Hayvonot olami biologiyasi mazmunida tadbirkorlik könikmalarini şakllantirişning metodik imkoniyatlari 419
Arepbaev I. M., Kurbanov M. M., Minajatdinova S. J., Xalmuratova Z. P., Bekbergenov Q. A.

Oliy ta'lim muassasalari boşqaruvida ma'lumotlarga asoslangan yondaşuvning nazariy-metodologik asoslari 423
Berdiyeva Nilufar Axatovna

Yevropa va özbek adiblarining tarixiy asarda portret yaratiş va personajlar nutqini tasvirlaş mahorati 428
Anarkulova Zubayda Fayzullo qizi

Individual ta'lim trayektoriyalarini taşkil etişning metodologik yondaşuvlari, pedagogik qonuniyatlari va tamoyillari 430
Xabibullayeva Shaxlo Ulmesovna

Digital school hub asosida umumta'lim muassasalarida raqamli transformatsiya jarayonlarini boşqariş 435
Delov To'lqin Erkinovich, Choriyeva Xursanoy Xusanovna

Milliy öquv dasturini amaliyotga joriy etişda bölajak öqituvçining kasbiy mahoratini takomillaştiriş masalalari 442
Yeshbayeva Bagira Abubakir qizi

Bölajak öqituvçilarda liderlik sifatlarini rivojlantirişning pedagogik şart-şaroitlari 449
Sapayeva Umida Rustamovna

"Oila pedagogikasi"ni öqitişda jamoaga xizmat orqali öqitiş (Service-Learning) texnologiyasidan foydalaniş imkoniyatlari tasnifi 453
Rustamova Intizor Şamsiddinovna

Inklyuziv guruhda bolalar rivojlanişini kuzatiş va baholaşning öziga xos xususiyatlari 462
Fayzullayeva Şoira Şoraxmatovna

Yoş avlodning intellektual salohiyatini rivojlantirişda ma'naviy immunitetning ahamiyati 466
Öktamova Moxlaroyim Rustambek qizi

Boşlanğiç sinf ona tili darslarida öquvçilarning sun'iy intellektdan foydalaniş könikmalarini xorijiy tajribalar asosida şakllantiriş 470
Savdaboyeva Muxlisa Foziljon qizi, Sariyev Şarafjon Urozbayeviç

Bölajak tarbiyaçilarda ijtimoiy-pedagogik muammolarni tadqiq etiş könikmalarini rivojlantirişning pedagogik asoslari 475
Usmanov Abdulla Abdimanopoviç

Böşlanğiç sinf texnologiya darslarida qoğoz va karton bilan işlaş metodikasi 480
Salimova Sitoraxon Raxim qizi

Boşlanğiç ta'limda multimedia texnologiyalaridan foydalanişning milliy va xorijiy tajribasi (öqiş savodxonligi darslari misolida) 484
Ismoilova Moxirabonu Baxodir qizi

Ona tili va öqiş darslarida xalq oğzaki ijodi asarlari mazmunidan foydalaniş metodikasi 489
Açilova Şahlo Hayitboy qizi

Профессиональная компетентность педагога ДОО в развитии детской креативности 495
Поснякова Алёна Анатольевна

Возрастные особенности и педагогические условия формирования ранней экологической культуры у детей дошкольного возраста 500
Уралова Зулайхо Комилжоновна

Boşlanğiç sinf öqituvçilarini şe'riy asarlar tahliliga tayyorlaşning ilmiy-metodik asoslari 505
Mullayeva Madina Qudratovna

Innovatsion metodlarning yagona amaliy-metodik sikli asosida talabalarning kasbiy-raqamli kompetensiyalarini rivojlantiriş metodikasi..... 508
Otamuratov Obidjon Toirjonoviç

Musiqa yönalişi talabalarida ijodiy mustaqillik va innovatsion fikrlaşni rivojlantirişning psixologik mexanizmlari..... 512
Abdirimov Komil Toxiroviç

Bölajak texnologik ta'lim öqituvçilarining ijodkorlik kompetensiyasini rivojlantiriş dolzarb pedagogik muammo sifatida..... 517
Azamatov Islom Yetmişoviç

Ta'lim muhitida öquvçilarning kommunikativ xavotirini kamaytiriş va ijtimoiy moslaşuvini ta'minlaş mexanizmlari 522
Azimov Asqadjon Axtamoviç

Basketbolçilarning texnik-taktik tayyorgarligini takomillaştirişning pedagogik usullari..... 527
Ergaşov Qaxramonjon Asqaroviç

Maktabgaça örta guruh bolalarining kognitiv könikmalarini bolalar folklori vositasida rivojlantiriş metodikasini takomillaştirişning ilmiy-pedagogik asoslari..... 531
Fozilova Odina Nabiyevna

Şaxs psixikasida frustratsion holatlarning nazariy-metodologik asoslari va ularning tasnifi 535
Ismailova Nurjahon Zuhriddinovna, Unarova Gulzoda Boymuratovna

Ösmirlarning qadriyat yönalişlari şakllanişining psixologik xususiyatlari 540
Kuşakova Nargiza Islambayevna, Esenbaeva Gulayim Bayramovna

Ona tili ta'limida akademik litsey öquvçilarining kognitiv-akmeologik könikmalarini rivojlantirişning nazariy asoslanişi 544
Maxmudova Dilfuza Ongarovna

Forming Methodological Competence in Future Special Educators: Theoretical Foundations, Structure and Pedagogical Conditions 547
Temurova Gulchexra Xudaykulovna, Yalgasheva Zilola Haziratkul kizi

Bölajak tasviriy san'at öqituvçilarining kompozitsion-ijodiy faoliyatini rivojlantiriş metodikasi..... 554
Yusupova Şoxista Alimjanovna

YEVROPA VA ÖZBEK ADIBLARINING TARIXIY ASARDA PORTRET YARATIŞ VA PERSONAJLAR NUTQINI TASVIRLAŞ MAHORATI

Anarkulova Zubayda Fayzullo qizi
Toşkent gumanitar fanlar universiteti
Filologiya fanlari böyiça falsafa doktori (PhD),
dotsent vazifasini bajaruvçi
ORCID: 0009-0007-2703-1658

Annotatsiya: Maqolada Bobur portreti örganiladi. Tört asar qiyoslanadi. Nutq va imo-işora tahlil qilinadi. Safar anjomlari hukmdorni tanitadi. Qizining xotirasi otani körsatadi. Sukut ham Bobur ruhiyatini oçadi. Talqin kuzatuvçiga boğliq.

Kalit sözlar: Bobur, badiiy portret, personaj nutqi, içki monolog, tarixiy nasr, qiyosiy tahlil.

Abstract: This study examines Babur's portrait. It compares four works. It traces speech and gesture. Travel gear marks Babur as a ruler. His daughter recalls him as a father. Silence conveys his feelings. Each portrait reflects an observer's viewpoint.

Key words: Babur, literary portrait, character speech, interior monologue, historical prose, comparative analysis.

Аннотация: Исследуется образ Бабура. Сопоставлены четыре произведения. Анализируются речь и жест. Походные вещи характеризуют правителя. В памяти дочери раскрывается отец. Молчание передаёт чувства Бабура. Портрет зависит от точки зрения наблюдателя.

Ключевые слова: Бабур, литературный портрет, речь персонажа, внутренний монолог, историческая проза, сравнительный анализ.

KIRIŞ

"Boburnoma"da Bobur kişilarni köpinça biror odati, gapiriş tarzi yoki esda qoladigan taşqi belgisi orqali tanitadi [1]. Boburning özi badiiy asar qahramoniga aylanganda esa tasvir nuqtasi özgaradi. Endi uning qiyofasini jangçi, qizi, suhbatdoşi yoki voqeani çetdan hikoya qilayotgan roviy kuzatadi. Uşbu maqolaning maqsadi şu almaşinuv tarixiy şaxs talqiniga qanday ta'sir qilişini aniql aşdir.

Tadqiqot obyekti R. Godenning "Gulbadan", F. Vyurtlening "Andijon şahzodasi", P. Qodirovning "Yulduzli tunlar" va X. Sultonning "Boburiynoma" asarlaridir. Tahlil predmeti portret detali, personaj nutqi va kuzatuvçi nigohi örtasidagi munosabatdir. Yevropa adiblarining asarlari özbekça tarjimada örganildi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR ŞARHI

D. Quronov portretni personajning söz vositasida çizilgan taşqi qiyofasi sifatida izohlaydi [2]. Bu ta'rif Qutluğ Nigor xonimning soçidagi oq tolalar singari detallarni ajratişga imkon beradi. Biroq öşa tolalarni aynan oğli payqaşi detalning ikkinçi ma'nosini yuzaga çiqaradi. M. Baxtinning muallif va qahramon munosabatiga doir qaraşlari tasvirlangan belgi bilan unga baho berayotgan nigohni farqlaşga yordam beradi [3].

E. M. Forster xarakterlarni bir xususiyati bilan taniladigan va turli vaziyatlarda yangi qirralari oçiladigan obrazlarga ajratadi [4]. Bobur timsolini şu jihatdan örganganda, bir asardagi ikki vaziyatni qiyoslaş ayniqsa muhim. Masalan, Godenda safarga şay hukmdor haqidagi roviy bayoni bilan qizini bağriga bosgan ota haqidagi xotira ikki xil ovozda beriladi. Quyida aynan şu ovozlar va ularning matndagi belgilariga e'tibor qaratiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Qiyosiy-tipologik usul yaqin matniy tahlil bilan birga qöllandi. Har bir lavhada avval kim kuzatayotgani, söng qaysi belgi ajratilgani va u haqda kim sözlayotgani aniqlandi. Masalan, kitob detali Goden va Sultonda takrorlanadi. Uni birinçi asardagi safar anjomlari qatorida, ikkinçisida esa mehmon tanib qolgan tortiq sifatida öqiş bir detalning ikki badiiy vazifasini farqlaşga imkon beradi. Xulosalar tanlangan lavhalar doirasida çiqarildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

"Gulbadan"ning Boburşohga bağişlangan bobida çodir, tuğ, alvon soyabon va kitob bir safarning anjomlari qatorida sanaladi [5]. Soyabon bilan tuğ hukmdorning mavqeini uzoqdan körinadigan qiladi. Kitobning vazifasi boşqaça. Qöşin manzildan manzilga köçib, har gal çodirlar yiğiştirilganda ham Bobur kitoblarini özi bilan olib ketadi. Takrorlanadigan şu tanlov uning mutolaaga munosabatini roviy bergan umumiy ta'rifdan aniqroq ifodalaydi.

Gulbadanning otasi bilan uçraşuvi esa qizaloqning xotirasi orqali beriladi. Uning "Hazrat köp holu ahvol söradilar" degan sözlarida saroyga xos ehtirom saqlangan [5]. Otasining bağrida, tizzasida ötirganini eslaşida esa uçraşuvning boşqa tomoni oçiladi. Gulbadan uçun dastlab hayiqiş uyğotgan masofa bir harakat bilan qisqaradi. Şu bois Boburning ota sifatidagi portreti qizining murojaat şakli bilan jismoniy yaqinlikni birgalikda öqiganda tölaroq körinadi.

"Andijon şahzodasi"da Umarşayx Mirzoning vafotidan keyin yoş Bobur yiğilganlarga murojaat qiladi [6]. Sözlovçi dastlab jangçilar va xizmatkorlarni birgalikda tilga oladi. Otasini ular uçun ham aziz hukmdor sifatida eslatişi şaxsiy yöqotişga jamoaviy ma'no beradi. Keyin nigoh tinglovçilarga köçadi. Çayqalayotgan boşoqlarga öxşatilgan sallali boşlar orasida qimir etmay turgan kişi ajralib körinadi. Şu lahzada şahzodaning ahvolini uning nutqi bilan birga, nutq qanday tinglanayotgani ham ifodalaydi.

"Yulduzli tunlar"da Xonzoda begim portreti ikki bosqiçda yaratiladi. Öquvçi avval Mavlono Fazliddin işlagan suratni köradi, keyin uni suratkaşning közi bilan qayta kuzatadi. Alanga yoruğida kiprik va lablar qimirlab ketgandek tuyulişi Fazliddinning keçinmasiga boğliq. Uning "Nahotki men bu qizga oşiq bölsam?" degan içki savoli suratga berilgan ta'rifning ma'nosini özgartiradi [7]. Sur atkaş öz tuyğusini ijodiga bölgan mehr bilan izohlaşga urinadi. Şu tariqa Xonzodaning portreti ayni paytda Fazliddinning ruhiy portretiga aylanadi.

Qutluğ Nigor xonim tasvirida esa kuzatuvçi Boburning özidir. U onasining soç farqida bir tutam oq tolani payqaydi. Odmi kiyim va biroz egilgan qadd şu kiçik kuzatuvni davom ettiradi [7]. Onaning yoşi bilan uning oğliga qarimsiq körinişi örtasidagi tafovut boşdan ötgan taşvişlarni anglatadi. Romanning boşqa örinlarida ham yuz tusining özgarişi voqeaga boğliq. Zaharlaniş lavhasidagi oqariş jismoniy iztirobni, farzandlarini körgandagi çehra özgarişi esa uçraşuv quvonçini bildiradi.

"Boburiynoma"da Hofiz Köykiy salomxonaga kirganda Boburni mutolaa ustida uçratadi. Avval kitobxonning holati körinadi, söng mehmon lavh ustidagi kitobni özi tortiq qilgan "Nasoyim ul-muhabbat" sifatida taniydi [8]. Aynan şu taniş lahzasi manzaraga ma'no beradi. Boburning jilmayib, sözsiz joy körsatişi mehmonni e'zozlaşini bildiradi. Uning yana oçiq sahifaga tiki lişi esa öqişdan qolgan taassurotni davom ettiradi. Godenda kitob Boburning safardagi doimiy hamrohi bölsa, bu lavhada u ikki kişining avvalgi uçraşuvini bugungisi bilan boğlaydi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tanlangan lavhalarda Boburning qaysi fazilati körinişi köp jihatdan uni kim kuzatayotganiga boğliq. Godenda qizining murojaati ota bilan farzand örtasidagi masofani sezdiradi. Vyurtleda yoş hukmdorning sözi tinglovçilarning harakati orqali siyosiy vazn kasb etadi. Qodirovda surat, içki savol va oğilning nigohi yordamçi personajlarga mustaqil ruhiy mazmun beradi. Sultonda esa Bobur bilan mehmon örtasidagi yaqinlikni anglaş uçun bir imo va taniş kitobning özi kifoya.

Tarixiy nasrni tahlil qilişda portret detalini uni körgan personaj va şu paytda aytilgan söz bilan birga şarhlaş taklif etiladi. Keyingi tadqiqotda "Gulbadan" va "Andijon şahzodasi"dagi murojaat şakllarini asl matn hamda özbekça tarjimada yonma-yon örganiş maqsadga muvofiq. Bu qahramon nutqidagi ehtirom, yaqinlik va ijtimoiy masofa tarjimada qanday ifodalanganini aniql aştiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar röyxati:

1. Bobur, Zahiriddin Muhammad. Boburnoma. Nashrga tayyorlovchi S. Hasanov. Toshkent: Sharq, 2002.
2. Quronov D. Adabiyot nazariyasi asoslari. Toshkent: Navoiy universiteti, 2018. B. 100.
3. Бахтин М. М. Автор и герой в эстетической деятельности // Эстетика словесного творчества. Москва: Искусство, 1979. С. 7-180.
4. Forster E. M. Aspects of the Novel. New York: Harcourt, Brace & Company, 1956. P. 73-80.
5. Goden R. Gulbadan. Toshkent: Sharq, 2007.
6. Vyurtle F. Andijon shahzodasi. Olmon tilidan Y. Egamova tarjimasi. Toshkent: O'qituvchi, 2012.
7. Qodirov P. Yulduzli tunlar. Toshkent: Yangi asr avlodi, 2015.
8. Sulton X. Boburiynoma. Toshkent: Sharq, 1997.

13.00.00 Pedagogika fanlari
13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta’limotlar tarixi
13.00.02 Ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar böyiça)
13.00.03 Maxsus pedagogika
13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport maşğulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05 Kasb-hunar ta’limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06 Elektron ta’lim nazariyasi va metodikasi (ta’lim sohalari va bosqiçlari böyiça)
13.00.07 Ta’limda menejment
13.00.08 Maktabgaça ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
07.00.00 Tarix fanlari
19.00.00 Psixologiya fanlari
01.00.00 Fizika-matematika fanlari
02.00.00 Kimyo fanlari
03.00.00 Biologiya fanlari
09.00.00 Falsafa fanlari
10.00.00 Filologiya fanlari
11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGAÇA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Aşurov
Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov
Musahhih: Alibek Zokirov
Sahifalovçi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №11(2)

© Materiallar köçirib bosilganda "Maktabgaça va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida körsatilişi şart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgaça va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan Özbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C–5669363 reyestr raqami tartibi böyiça röyxatdan ötkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toşkent şahar, Yunusobod tumani 19-mavze, 17-uy.